

Examen VWO

2022

tijdvak 1
maandag 23 mei
13.30 - 16.30 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen horen twee bijlages: een bronnenboekje en een kaartenbijlage.

Dit examen bestaat uit 31 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 64 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1 – Top 10 wereldsteden

Bij deze opgave horen de bronnen 1 en 2.

Gebruik bron 1.

Er bestaat een verband tussen het economisch ontwikkelingspeil, de verstedelijkingsgraad en het verstedelijkingstempo.

In het algemeen geldt: hoe hoger het ontwikkelingspeil, des te ... **a** ... de verstedelijkingsgraad en des te ... **b** ... het verstedelijkingstempo.

- 2p 1 Noteer de letters a en b op je antwoordblad en schrijf er **hoger** of **lager** achter, zodat een juist verband ontstaat.
Noem vervolgens de naam van het werelddeel dat het meest afwijkt van dit verband.

Gebruik bron 2.

Uitspraak 1: in de top tien aantrekkelijkste wereldsteden scoren westerse steden op de indicator leefbaarheid in het algemeen hoger dan niet-westerse steden.

Uitspraak 2: Berlijn scoort op sociaal-culturele indicatoren beter dan op economische indicatoren.

Uitspraak 3: de steden Singapore, Seoul en Hongkong zijn pas de laatste twintig jaar de top tien van aantrekkelijkste wereldsteden binnengedrongen.

- 2p 2 Geef voor elke uitspraak aan of die juist of onjuist is.

Gebruik bron 2.

Amsterdam heeft in de *Global Power City Index* een hogere positie dan in veel andere ranglijsten van wereldsteden.

- 2p 3 Beredeneer dat de hoge positie van Amsterdam op de *Global Power City Index* tot stand komt doordat in deze ranglijst niet vanuit alle dimensies indicatoren meegewogen worden.

Gebruik bron 2.

De score op economische indicatoren beïnvloedt de score op de andere indicatoren.

- 2p 4 Leg dit uit met de steden in de top drie.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Opgave 2 – Geopolitiek en Rusland

Bij deze opgave horen de bronnen 3 tot en met 5.

Gebruik de bronnen 3 en 4 en het kaartenkatern.

Het territorium van Rusland, en eerder de Sovjet-Unie, heeft in het Aziatische deel veelal natuurlijke grenzen.

2p **5** Geef hiervan twee voorbeelden.

Gebruik bron 5 en het kaartenkatern.

Rusland ligt in twee werelddelen. Het is de vraag bij welk werelddeel je Rusland het best kunt indelen.

2p **6** Geef

- een argument om Rusland bij Europa in te delen;
- een argument om Rusland bij Azië in te delen.

Rusland profileert zich net als andere grootmachten op het wereldtoneel als hegemoniale macht.

2p **7** Beredeneer vanuit geopolitiek oogpunt dat Rusland bij het versterken van deze positie gebaat kan zijn bij instabiliteit en verdeeldheid in Europa.

Gebruik de bronnen 3 en 4.

Stelling: de macht van Rusland op het geopolitieke wereldtoneel zal de komende twintig jaar toenemen.

3p **8** Geef

- vanuit de dimensie natuur een argument vóór deze stelling;
- vanuit twee **andere** dimensies een argument tegen deze stelling.

Opgave 3 – De Seven Summits

Bij deze opgave horen de bronnen 6 en 7.

Gebruik de bronnen 6 en 7 en het kaartenkatern.

De foto's van bron 7 zijn genomen bij vier bergen van de Seven Summits: Aconcagua, Denali, Kilimanjaro en Puncak Jaya.

- 2p **9** Noteer de namen van deze bergen onder elkaar op je antwoordblad. Schrijf achter elke berg de letter van de juiste foto.

Gebruik bron 6 en het kaartenkatern.

De Elbrus ligt in de Kaukasus, een gebergte dat ontstond tijdens de alpiene plooiingsfase. Daarvóór was het gebied vulkanisch actief en werden stollingsgesteenten gevormd. Tijdens de alpiene plooiing kwamen de stollingsgesteenten steeds hoger te liggen.

- 2p **10** Geef aan waardoor
- de Kaukasus vóór de alpiene plooiingsfase vulkanisch actief was;
 - de stollingsgesteenten in de Kaukasus daarna steeds hoger zijn komen te liggen.

Gebruik bron 6 en het kaartenkatern.

In het algemeen worden de toppen van de Seven Summits beklommen in de zomer. Mount Everest vormt hierop een uitzondering.

- 2p **11** Leg met de luchtdrukverdeling uit dat Mount Everest in de zomer niet beklommen kan worden.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik bron 6 en het kaartenkatern.

Klimaatverandering kan ertoe leiden dat heel Antarctica, met daarop Mount Vinson, hoger komt te liggen.

- 2p **12** Leg dit uit.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Opgave 4 – Natuurgeweld in Calabrië

Bij deze opgave horen de bronnen 8 tot en met 10.

De Messina-aardbeving in 1908 (zie bron 8) scoorde hoog op de schaal van Mercalli.

- 2p **13** Geef aan
- wat met de schaal van Mercalli aangegeven wordt;
 - waardoor eenzelfde aardbeving in Calabrië nu waarschijnlijk minder slachtoffers zal eisen.

Gebruik de bronnen 8 en 9.

Er bestaat een verband tussen de diepte van de aardbevingen en de locaties van de aardbevingen ten opzichte van de plaatgrens.

- 2p **14** Geef aan
- welk verband dit is;
 - waardoor dit verband ontstaat.

Calabrië wordt net als andere regio's in het Middellandse Zeegebied in het najaar vaak getroffen door hevige regenbuien waardoor overstromingen kunnen ontstaan.

- 3p **15** Beschrijf in drie stappen waardoor in het Middellandse Zeegebied juist in het najaar hevige regenbuien kunnen ontstaan.
Begin je beschrijving met de veranderende luchtdrukverdeling in het najaar.

Gebruik bron 10.

Bron 10 toont de Amendolea, een rivier in het zuiden van Calabrië, die alleen in de winter veel water afvoert. Zo'n rivier wordt een fiumara genoemd.

- 2p **16** Geef twee kenmerken van het dal op de foto waaruit je kunt afleiden dat de Amendolea een fiumara is.

Opgave 5 – Armoede op het platteland in Zuid-Amerika

Bij deze opgave hoort bron 11.

Het bestrijden van rurale armoede draagt niet alleen bij aan de afname van armoede in plattelandsgebieden, maar ook aan de afname van de armoede en de bevolkingsdruk in steden (zie bron 11).

- 1p 17 Geef aan waarom het terugdringen van rurale armoede kan leiden tot een afname van de bevolkingsdruk in steden.

Gebruik bron 11.

Bij het onderzoek naar rurale poverty traps heeft de FAO ingezoomd op deelgebieden binnen landen.

- 2p 18 Geef
- de reden waarom het inzoomen op deelgebieden binnen landen juist in Zuid-Amerika van belang is;
 - een punt van kritiek op de methode die de FAO bij dit onderzoek gehanteerd heeft.

Om rurale armoede te bestrijden wil de FAO de bereikbaarheid van plattelandsgebieden verbeteren door verharde wegen aan te leggen. Deze oplossing kan echter ook nadelen hebben.

- 2p 19 Beredeneer dat de lokale bevolking van deze plattelandsgebieden zowel voordelen als nadelen kan ondervinden van deze verharde wegen.

Gebruik bron 11.

De FAO benadert de oplossingen voor rurale armoede in Zuid-Amerika vooral vanuit de economische dimensie en vanuit de dimensie natuur.

- 3p 20 Geef vanuit de **andere** twee dimensies **drie** oplossingen voor de bestrijding van rurale armoede in Zuid-Amerika.

Opgave 6 – Afvoer van de Amazone

Bij deze opgave horen de bronnen 12 tot en met 15.

Gebruik de bronnen 12 tot en met 15.

Bron 13 geeft het debietverloop bij de plaatsen Acanauê, Manacapuru, Óbidos en Altamira uit bron 12 weer.

- 2p 21 Noteer de letters a tot en met d van bron 13 onder elkaar op je antwoordblad. Schrijf achter elke letter de bijbehorende plaats uit bron 12.

Gebruik bron 12 en het kaartenkatern.

De zijrivieren in het zuidwestelijke deel van het stroomgebied van de Amazone transporteren meer sediment en hebben een andere kleur dan de zijrivieren in het noordelijke deel van het stroomgebied van de Amazone.

- 3p 22 Geef
- twee oorzaken waardoor de zijrivieren in het zuidwestelijke deel van dit stroomgebied meer sediment transporteren dan de zijrivieren in het noordelijke deel van dit stroomgebied;
 - de oorzaak waardoor de kleur van het sediment in de zijrivieren in het noordelijke deel van dit stroomgebied vooral zwart is.

Gebruik de kaart Brazilië Amazonië Bodemgebruik en economie in het kaartenkatern.

In het Amazonegebied is veel hout- en papierindustrie.

- 2p 23 Leg uit dat een toename van de hout- en papierindustrie leidt tot meer sedimentafvoer van de Amazone.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik bron 12 en het kaartenkatern.

Het meeste sediment uit de Amazone komt ten noordwesten van de monding terecht.

- 1p 24 Geef hiervan de oorzaak.

Opgave 7 – Versterking van de Markermeerdijken

Bij deze opgave horen de bronnen 16 en 17.

Gebruik bron 16.

In het Deltaprogramma worden de Markermeerdijken tussen Hoorn en Amsterdam aangeduid als een primaire waterkering.

- 1p **25** Geef met de kaart in bron 16 aan waarom je deze aanduiding van de Markermeerdijken ter discussie kan stellen.

Gebruik bron 16.

- 2p **26** Leg uit dat door een noordwesterstorm op de Waddenzee ook het waterpeil van het Markermeer stijgt.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik bron 16 en de kaart Nederland Grondsoorten in het kaartenkatern.

In 2017 is het gemaal Schardam vernieuwd. Dit nieuwe gemaal heeft behalve een verbeterde waterafvoercapaciteit ook een inlaat gekregen.

- 2p **27** Beredeneer waarom dit gemaal in de toekomst steeds vaker ook als inlaat gebruikt zal worden.

Gebruik bron 17.

De Markermeerdijk direct ten zuiden van Hoorn voldeed al aan de veiligheidseisen. Toch werd in het kader van integraal waterbeheer een oeverdijk aangelegd. De meningen van de lokale bevolking over de aanleg van deze oeverdijk waren verdeeld.

- 2p **28** Geef een argument dat de lokale bevolking zou kunnen hebben gehad
- vóór de aanleg van deze oeverdijk;
 - tegen de aanleg van deze oeverdijk.

Opgave 8 – Brainport Eindhoven

Bij deze opgave horen de bronnen 18 tot en met 20.

Gebruik bron 18.

Het ruimtelijk beleid ten aanzien van Brainport Eindhoven heeft overeenkomsten met de Structuurvisie Randstad 2040.

2p 29 Geef aan

- welke doelstelling de overheid heeft met het ruimtelijk beleid ten aanzien van Brainport Eindhoven en de Randstad.
- waarom de ontwikkeling van Brainport Eindhoven ook past in het sectoraal beleid van de overheid.

Gebruik bron 18.

Stedelijke ontwikkeling in Brainport Eindhoven volgt de concepten van de stad als *smart city* en van de stad als *sustainable city*.

2p 30 Geef een voorbeeld van Brainport Eindhoven

- als *smart city*;
- als *sustainable city*.

Gebruik de bronnen 19 en 20.

Bij het ontwerp van Brainport Smart District in Helmond is onder andere rekening gehouden met stedelijke vraagstukken over duurzaamheid.

3p 31 Noteer op je antwoordblad twee stedelijke vraagstukken die te maken hebben met duurzaamheid.

Geef

- voor elk van deze twee vraagstukken een oplossing die daarvoor in Brainport Smart District in Helmond bedacht is;
- een **ander** belangrijk stedelijk vraagstuk met een oplossing die daarvoor in Brainport Smart District in Helmond bedacht is.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.